

ПРАВОВИЙ СТАТУС ПЕРСОНАЛУ ДЕРЖАВНОЇ КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ ЯК СУБ'ЄКТУ ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ЩОДО ЗДІЙСНЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ВИКОНАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПОКАРАНЬ

LEGAL STATUS OF THE PERSONNEL OF THE STATE CRIMINAL AND EXECUTIVE SERVICE OF UKRAINE AS A SUBJECT PERFORMING TASKS REGARDING THE IMPLEMENTATION OF STATE POLICY IN THE FIELD OF CRIMINAL PUNISHMENTS

Залуговська Г.П., старший викладач кафедри формування та розвитку професійної компетентності персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України

Інститут професійного розвитку Пенітенціарної академії України

В статті розглядаються теоретичні аспекти та практичні проблеми правового статусу суб'єктів виконання завдань щодо здійснення державної політики у сфері виконання кримінальних покарань в Україні. Проаналізовано результати реформування пенітенціарної системи в Україні станом на кінець 2023 року, а також визначено проблеми, що обумовлюють необхідність удосконалення законодавства про правовий статус персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України.

Здійснено аналіз нормативно-правових актів, що забезпечують правовий статус персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України. Виявлено, що до результатів реформування пенітенціарної системи України, слід віднести оновлення змісту та структури нормативно-правових актів, що забезпечують правовий статус осіб рядового і начальницького складу ДКВС України та працівників пробації. Визначено основні групи нормативно-правових актів, що забезпечують правовий статус осіб рядового і начальницького складу, працівників, які працюють за трудовим договорами, а також державних службовців Державної кримінально-виконавчої служби України. Висвітлено стан соціального забезпечення осіб рядового і начальницького складу Державної кримінально-виконавчої служби України та працівників пробації. Визначено низку факторів, що впливають на забезпечення прав персоналу пенітенціарної системи України. Досліджено проблеми соціального і правового захисту працівників пробації в Україні.

Виявлено, що персонал пробації в Україні є представником держави, який в складних небезпечних умовах виконує важливі для України завдання, що направлені на забезпечення безпеки держави і суспільства. Тому не тільки права і законні інтереси працівників пробації мають бути надійно захищені, а й близьких родичів зазначеної категорії осіб.

Зазначено перспективні напрями вдосконалення правового статусу різних категорій персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України. Запропоновані конкретні теоретичні та практичні рішення щодо удосконалення механізмів правового регулювання статусу персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України.

Ключові слова: працівники пробації, реформування, особи рядового і начальницького складу Державної кримінально-виконавчої служби України, пенітенціарна система, Державна кримінально-виконавча служба України.

The theoretical aspects and practical problems of the legal status of subjects performing tasks regarding the implementation of state policy in the field of execution of criminal punishments in Ukraine are examined in the article. The results of the reform of the penitentiary system in Ukraine as of the end of 2023 are analyzed, and the problems that determine the need to improve the legislation on the legal status of the personnel of the State Criminal and Executive Service of Ukraine are also identified.

The analysis of normative legal acts ensuring the legal status of the personnel of the State Criminal and Executive Service of Ukraine is carried out. It is found out that the results of the reform of the penitentiary system of Ukraine should be attributed to the updating of the content and structure of legal acts that ensure the legal status of the rank-and-file members of the SCES of Ukraine and probation officers. The main groups of normative legal acts ensuring the legal status of rank-and-file and senior staff, employees working under employment contracts, and civil servants of the State Criminal and Executive Service of Ukraine have been determined. The state of social security of the rank-and-file and senior staff of the State Criminal and Executive Service of Ukraine and probation officers is highlighted. A number of factors affecting the provision of the rights of the personnel of the penitentiary system of Ukraine is identified. The problems of social and legal protection of probation workers in Ukraine are studied.

It is found out that the probation personnel in Ukraine is a representative of the state, who performs important tasks for Ukraine aimed at ensuring the security of the state and society in difficult and dangerous conditions. Therefore, not only the rights and legal interests of probation officers must be reliably protected, but also close relatives of the specified category of persons.

Prospective directions for improving the legal status of various categories of personnel of the State Criminal and Executive Service of Ukraine are indicated. Specific theoretical and practical solutions regarding the improvement of mechanisms of legal regulation of the status of personnel of the State Criminal and Executive Service of Ukraine are proposed.

Key words: probation personnel, reformation, rank-and-file and senior staff of the State Criminal and Executive Service of Ukraine, penitentiary system, State Criminal and Executive Service of Ukraine.

Постановка проблеми. Боротьба за незалежність України фактично триває з часу її проголошення, однак нині наші захисники борються із ворогом на фронті, а правовики вживають низку заходів, спрямованих на продовження розбудови правової держави, та забезпечення визначених у Основному Законі прав, свобод та законних інтересів людини і громадянина.

Навіть в умовах воєнного стану не зменшується актуальність забезпечення захисту прав людини, в тому числі і персоналу державних органів. Захист прав персоналу державних органів є можливим завдяки комплексній взаємодії державного і приватного секторів, зокрема внаслідок закріпленого правового статусу як державного механізму

захисту особи, а також дій з боку громадських організацій та, загалом, українського суспільства. Однак, поспішне асиметричне реформування державних органів може призвести до проблем у сфері регулювання правового статусу персоналу державних органів, а тому дослідження теоретичних та практичних аспектів забезпечення правового статусу персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України є необхідною передумовою удосконалення системи правового захисту персоналу державних органів в Україні, та реалізації одного із головних обов'язків нашої держави – забезпечення прав і свобод людини.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Науковцями було проведено низку досліджень проблем у сфері право-

вого статусу працівників правоохоронних органів в Україні, зокрема Гусаров С. досліджував баланс між правами і обов'язками працівників правоохоронних органів, предметом наукового інтересу Калімбета А. та Білокур Є. є адміністративно-правове забезпечення державного захисту працівників правоохоронних органів. Разом з тим, Кернякевич-Танасійчук Ю. здійснювала аналіз правового статусу персоналу органів та установ виконання покарань Державної кримінально-виконавчої служби України, а О. Ткаченко досліджував низький соціальний захист персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України як детермінант корупційних ризиків. Однак, незважаючи на велику кількість досліджень, присвячених питанням правового статусу працівників правоохоронних органів в Україні, нині відсутнє комплексне дослідження правового статусу різних категорій персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України.

Мета статті. Здійснити аналіз правового статусу персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України, а також дослідити правові акти, що забезпечують правовий статус різних категорій персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України, на основі чого розробити рекомендації, спрямовані на удосконалення механізмів правового регулювання статусу персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України.

Виклад основного матеріалу. Нова доба суспільно-політичного розвитку України перевіряє на міцність чимало інститутів держави. Водночас запорукою ефективності започаткованих у ній реформ має бути визнано забезпечення балансу між обов'язками правоохоронців та їх правами, у тому числі й правом на ефективний кримінально-правовий захист [1].

В умовах війни в Україні триває реформування пенітенціарної системи, за результатами якої вдалося досягти наступних результатів:

- утворено нові органи та установи, зокрема Департамент з питань виконання кримінальних покарань як міжрегіональний територіальний орган Міністерства юстиції України, державні установи «Центр пробації», «Генеральна дирекція Державної кримінально-виконавчої служби України», «Центр охорони здоров'я Державної кримінально-виконавчої служби України»;

- створено Єдиний реєстр засуджених та осіб, взятих під варту;

- впроваджено систему ефективного відеомоніторингу (центри відеомоніторингу, GPS-трекери, портативні відеореєстратори);

- проведено заходи з оптимізації діяльності установ виконання покарань та їх підприємств;

- частково здійснено ремонти камер, будівель та споруд установ виконання покарань і слідчих ізоляторів;

- розширено перелік предметів першої потреби та інших речей і предметів, які засуджені та особи, взяті під варту, можуть отримувати в посылках (передачах) та бандеролях, купувати в крамницях слідчих ізоляторів, установ виконання покарань і зберігати при собі;

- розширено можливості доступу засуджених до Інтернету;

- запроваджено модель здійснення альтернативних заходів та санкцій (пробації), яка передбачає поєднання нагляду та надання соціальної, психологічної та іншої підтримки для забезпечення виправлення засуджених і їх повернення до самостійного загальноприйнятого соціально-нормативного життя в суспільстві;

- удосконалено нормативно-правову та організаційну базу діяльності органів пробації, розроблено національні інструменти пробації (оцінка ризиків вчинення повторного кримінального правопорушення, індивідуальний план роботи із засудженими, пробаційні програми, оцінка якості роботи персоналу тощо);

- забезпечено впровадження важливої складової кримінальних проваджень – досудової доповіді;

- створено модель ювенальної пробації, що сприяє забезпеченню інтересів дитини, яка перебуває у конфлікті із законом, у великих містах утворено мережу центрів ювенальної пробації;

- адаптовано систему роботи уповноважених органів з питань пробації в умовах воєнного стану (створено робочі місця на більш безпечних територіях для працівників, що виїхали з тимчасово окупованих територій або територій, на яких ведуться активні бойові дії, узгоджено порядок виконання судових рішень стосовно засуджених, звільнених з випробуванням, яких було мобілізовано до Збройних Сил України, під час іспитового строку);

- створено систему взаємодії між державними органами та громадськими організаціями з надання послуг суб'єктам пробації, необхідних для мінімізації ризиків вчинення повторних кримінальних правопорушень та забезпечення безпеки громади, запроваджена волонтерська діяльність у пробації [2].

Отже, основні результати реформування пенітенціарної системи, зазначені у Стратегії реформування пенітенціарної системи на період до 2026 року, стосуються поліпшення умов утримання засуджених і ув'язнених, впровадження альтернативних санкцій, не пов'язаних із кримінальним покаранням у виді позбавлення волі, а також оновлення підходів до виправлення і ресоціалізації засуджених.

Однак, наукова діячка Юлія Кернякевич-Танасійчук вважає, що існує необхідність удосконалення правового статусу таких суб'єктів кримінально-виконавчих право-відносин, як персонал органів та установ виконання покарань Державної кримінально-виконавчої служби України (далі – ДКВС України) [3].

На нашу думку, існує необхідність удосконалення правового статусу не тільки персоналу органів та установ виконання покарань ДКВС України, а і інших категорій персоналу ДКВС України, зокрема осіб рядового і начальницького складу ДКВС України, які проходять службу в закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання ДКВС України, а також працівників пробації.

Внаслідок здійснення реформування пенітенціарної системи України було прийнято низку нормативно-правових актів, що визначають правовий статус персоналу ДКВС України, зокрема: у 2015 році Закон України «Про пробацію» [4]; у 2015 році Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо діяльності Національної поліції» [5], яким доповнено Закон України «Про Державну кримінально-виконавчу службу України», зокрема визначено, що на осіб рядового і начальницького складу ДКВС України поширюється соціальний захист поліцейських, визначений Законом України «Про Національну поліцію»; у 2016 році Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України» [6], згідно з яким доповнено Закон України «Про Державну кримінально-виконавчу службу України», а саме закріплено, що на осіб рядового і начальницького складу ДКВС України поширюють дію порядок і умови проходження служби, передбачені для поліцейських.

А, отже, до результатів реформування пенітенціарної системи, окрім зазначених у Стратегії реформування пенітенціарної системи на період до 2026 року, слід віднести оновлення правового статусу осіб рядового і начальницького складу ДКВС України та працівників пробації.

Слід зазначити, що під час дослідження оновленого правового статусу персоналу ДКВС України обов'язково слід враховувати положення чинного законодавства, відповідно до яких на ДКВС України покладено виконання правоохоронних та правозастосовних функцій [7].

Персонал ДКВС України складають особи рядового і начальницького складу, спеціалісти, які не мають спеціальних звань (державні службовці), і працівники, які працюють за трудовими договорами [7].

Правовий статус кожної з категорій персоналу ДКВС України врегульований окремими групами нормативно-правових актів.

Правовий статус працівників, які працюють за трудовими договорами в ДКВС України, здебільшого врегульований Кодексом законів про працю [8], Законом України «Про відпустки» [9] та іншими нормативно-правовими актами. Права та обов'язки державних службовців ДКВС України в основному забезпечено Законом України «Про державну службу» [10] та Законом України «Про запобігання корупції» [11]. Порядок і умови проходження служби особами рядового і начальницького складу ДКВС України врегульовано Законом України «Про Державну кримінально-виконавчу службу України» [7], Законом України «Про Національну поліцію» [12], Законом України «Про запобігання корупції» [11], а також низкою підзаконних нормативно-правових актів.

Окремо, на нашу думку, слід виділити правовий статус персоналу пробації в Україні, оскільки персонал органу пробації – це працівники, які виконують завдання пробації [4], що направлені на забезпечення безпеки держави і суспільства, і входять до складу персоналу ДКВС України, і є представниками держави.

Права, обов'язки соціальний і правовий захист персоналу пробації врегульований Кодексом законів про працю, Законом України «Про Державну кримінально-виконавчу службу України» [7], Законом України «Про пробацію» [4], Законом України «Про відпустки» [9] та ін.

Слід зазначити, внаслідок реформування ДКВС України станом на кінець 2023 року дещо змінено пропорційний склад категорій персоналу ДКВС України залежно від структурного підрозділу пенітенціарної системи України. Так, зі складу установ виконання покарань та слідчих ізоляторів ДКВС України виведено державних службовців, а персонал пробації нині складають виключно працівники, які працюють за трудовими договорами.

На нашу думку, обов'язково під час дослідження правового статусу різних категорій персоналу ДКВС України варто брати до уваги вимоги чинного законодавства, відповідно до якого структурні підрозділи ДКВС України належать до системи правоохоронних органів в Україні [13].

Ми погоджуємось із думкою дослідника О. Єрмака, що систему прав державних службовців правоохоронних органів складають: конституційні права та ті, які закріплені у законодавстві про державну службу; права, які закріплені спеціальними актами законодавства, якими врегульовано діяльність правоохоронних органів в цілому [14].

Беручи до уваги вищезазначену думку вважаємо, що систему прав осіб рядового і начальницького складу ДКВС України складають конституційні права, права закріплені у законодавстві, що регулює діяльність ДКВС України загалом, та, зокрема, порядок і умови проходження служби в органах, установах виконання покарань, слідчих ізоляторах та закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання ДКВС України.

Однак, існує проблема реалізації прав персоналу ДКВС України, зокрема щодо забезпечення державою соціального захисту, що зумовлено особливостями правового регулювання проходження служби в ній, незадовільним рівнем фінансування пенітенціарної системи, а також низьким рівнем грошового забезпечення.

Під час аналізу правових актів, що забезпечують проходження служби в ДКВС України, було виявлено, що наявний комплекс соціальних гарантій не відповідає сучасним умовам існування суспільства, а також закріплені правовими нормами гарантії з різних причин не мають реального втілення в життя [15].

Разом з тим, ефективність виконання функцій держави залежить не лише від матеріально-технічного забезпечення та фінансування відповідних органів і установ. Важливим її компонентом є правове забезпечення, у тому числі спеціаль-

ний кримінально-правовий захист, який має бути націлений на створення умов безпечного виконання її працівниками своїх службових обов'язків та оптимального функціонування відповідних органів й установ. Від того, наскільки надійно захищені державою права й законні інтереси працівників правоохоронних органів, суттєво залежить готовність цих суб'єктів виконувати службові і посадові обов'язки, а також рівень їх професіоналізму. При цьому під охороною кримінального закону мають перебувати також і родичі згаданої категорії осіб, що є додатковою гарантією захисту цих осіб та забезпечення бездоганного виконання ними своїх обов'язків з охорони правопорядку [1].

Таким чином, одним із важливих напрямів подальшого вдосконалення функціонування правоохоронних органів є створення належних адміністративно-правових засад забезпечення державного захисту працівників цих органів [16].

Водночас, не всі структурні підрозділи ДКВС України належать до системи правоохоронних органів в Україні, а тільки органи і установи виконання покарань та слідчі ізолятори ДКВС України [13], а, отже, працівники органів пробації хоча є представниками персоналу ДКВС України, однак не входять до складу працівників правоохоронних органів. А, отже, правовий і соціальний захист, передбачений для працівників правоохоронних органів, не поширює дію на персонал пробації в Україні.

Разом з тим, персонал пробації в Україні під час виконання покладених на нього завдань постійно знаходиться в небезпеці. Для аргументації нашої думки зазначимо, під час виконання своїх службових повноважень у межах компетенції працівники пробації з метою вручення викликів про явку, контролю за належною поведінкою засуджених за місцем проживання, повного та якісного виконання вироків та ухвал суду, здійснюють виїзди за місцем проживання суб'єктів пробації. Персонал пробації здійснює виїзди не тільки в межах міст, а і поза ними, на території розповсюдження юрисдикції відділів. Однак суб'єкти пробації, часто недотримуються виконання покладених на них судом обов'язків, двері помешкань не відчиняють, перебувають у стані сп'яніння або під дією інших психотропних речовин не визначеної етіології, поведуть себе неадекватно, а подекуди і агресивно, що має ймовірність виникнення стосовно персоналу адміністративних і кримінальних правопорушень [17].

Отже, персонал пробації в Україні є представником держави, в складних небезпечних умовах виконує важливі для України завдання, що направлені на забезпечення безпеки держави і суспільства. Тому не тільки права і законні інтереси працівників пробації мають бути надійно захищені, а й близьких родичів згаданої категорії осіб.

Висновки. Отже, адміністративно-правовий статус персоналу ДКВС України обов'язково вміщує в себе правовий захист, закріплений законами та підзаконними нормативно-правовими актами, до якого входять права визначеної категорії осіб.

Систему прав осіб рядового і начальницького складу ДКВС України ДКВС України як центральний елемент ядра правового статусу складають конституційні права, а також права закріплені у законодавстві, що регулює діяльність ДКВС України загалом, та порядок і умови проходження служби в органах, установах виконання покарань, слідчих ізоляторах та закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання ДКВС України, зокрема.

Водночас, систему прав працівників пробації складають конституційні права та права, закріплені у законодавстві у сфері пробації.

До результатів реформування пенітенціарної системи, слід віднести часткову зміну правового статусу осіб рядового і начальницького складу ДКВС України та працівників пробації. При цьому правовий статус кожної з категорій персоналу ДКВС України врегульований окремими групами нормативно-правових актів.

Як наслідок, порядок і умови проходження служби, а також соціальний захист поліцейських, поширює дію на осіб рядового і начальницького складу ДКВС України. Однак, правовий і соціальний захист, передбачений для працівників правоохоронних органів, не поширює дію на персонал пробації в Україні.

Беручи до уваги вищезазначене, та враховуючи потребу в удосконаленні механізмів правового регулювання правового статусу персоналу ДКВС України вважаємо, що одним із найважливіших напрямів подальшого реформування пенітенціарної системи в Україні є створення належних правових засад забезпечення державного захисту осіб рядового і начальницького складу ДКВС

України, а також працівників пробації. Тому пропонуємо доповнити доповнити Стратегію реформування пенітенціарної системи на період до 2026 року, схвалену розпорядженням Кабінету Міністрів України від 16.12.2022 р. № 1153-р. і до стратегічних цілей якої додати: стратегічну ціль 9 «Розширення правових засад державного захисту персоналу пенітенціарної системи», в якій передбачити наступні завдання:

створення цілісної системи правового захисту та соціального забезпечення персоналу пенітенціарної системи;
створення безпечних умов проходження служби осіб рядового і начальницького складу пенітенціарної системи та праці працівників пробації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гусаров С. Кримінально-правовий захист працівників правоохоронних органів: сучасний стан та перспективи вдосконалення. *Вісник Кримінологічної асоціації України*. 2015. № 3. С. 34-43. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkauk_2015_3_5 (дата звернення: 11.12.2023).
2. Про схвалення Стратегії реформування пенітенціарної системи на період до 2026 року та затвердження операційного плану її реалізації у 2022—2024 роках: розпорядження Кабінету Міністрів України від 16.12.2022 р. № 1153-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/pras/pro-skhvalennia-strategii-reformuvannia-penitentsiarnoi-systemy-na-period-do-2026-roku-ta-zatverdzhennia-operatsiinoho-planu-ii-realizatsii-u-20222024-rokakh-s1153-161222> (дата звернення: 11.12.2023).
3. Кернякевич-Танасійчук Ю. Правовий статус персоналу органів та установ виконання покарань. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: юридичні науки*. 2020. Т. 31 (70) Ч. 3, № 2. С. 47-51. https://juris.vernadskijournals.in.ua/journals/2020/2_2020/part_3/10.pdf (дата звернення: 11.12.2023).
4. Про пробацію: Закон України від 05.02.2015 р. № 160-VIII. Дата оновлення: 01.01.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/160-19#Text> (дата звернення: 11.12.2023).
5. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо діяльності Національної поліції: Закон України від 10.11.2015 р. № 766-VIII. Дата оновлення: 31.01.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/766-19#n42> (дата звернення: 11.12.2023).
6. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України: Закон України від 06.12.2016 р. № 1774-VIII. Дата оновлення: 22.05.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1774-19#top> (дата звернення: 11.12.2023).
7. Про Державну кримінально-виконавчу службу України: Закон України від 23.06.2005 № 2713-IV. Дата оновлення: 31.03.2022. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2713-15> (дата звернення: 03.12.2023).
8. Кодекс законів про працю України: Закон від 10.12.1971 р. № 322-VIII. Дата оновлення: 01.10.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text> (дата звернення: 11.12.2023).
9. Про відпустки: Закон України від 15.11.1996 р. № 504/96-ВР. Дата оновлення: 29.07.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/504/96-%D0%B2%D1%80#top> (дата звернення: 10.12.2023).
10. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 р. № 889-VIII. Дата оновлення: 19.10.2023. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/889-19> (дата звернення: 12.12.2023).
11. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 №1700-VII. Дата оновлення: 19.10.2023. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1700-18> (дата звернення: 11.12.2023).
12. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015. № 580-VIII. Дата оновлення: 05.10.2023. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 15.11.2023).
13. Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів: Закон України від 23.12.1993 р. № 3781-XII. Дата оновлення: 24.11.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3781-12#top> (дата звернення: 29.11.2023).
14. Єрмак О. Права державних службовців правоохоронних органів як елемент адміністративно-правового статусу. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 4. С. 428-430. URL: http://www.lsej.org.ua/4_2020/104.pdf (дата звернення: 29.11.2023).
15. Залуговська Г.П., Ткаченко О.Г. Низький соціальний захист персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України як детермінант корупційних ризиків у пенітенціарній системі України. *Актуальні проблеми запобігання та протидії корупції*: тези І Всеукраїнської науково-практичної конференції (Хмельницький, 28 жовтня 2021 року). Хмельницький : Вид-во НАДПСУ, 2021. С. 127-128.
16. Калімбет А., Білокур Є. Адміністративно-правове забезпечення державного захисту працівників правоохоронних органів. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*. 2020. Вип. 45. С. 40-43. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_jur_2020_45_11 (дата звернення: 29.11.2023).
17. Шпанівська територіальна громада. Рівненська область. Рівненський район. Офіційний сайт. URL: <https://shpanivskaotg.gov.ua/news/1633001709/#:~:text=%D0%9E%D1%81%D0%BE%D0%B1%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B0%20%D0%B1%D0%B5%D0%B7%D0%BF%D0%B5%D0%BA%D0%B0%20%D0%BF%D0%B5%D1%80%D1%81%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%83%20%D0%BF%D1%96%D0%B4%20%D1%87%D0%B0%D1%81%20%D1%81%D0%BF%D1%96%D0%BB%D0%BA%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D1%8F%20%D1%96%D0%B7%20%D1%81%D1%83%D0%B1%E2%80%99%D1%94%D0%BA%D1%82%D0%B0%D0%BC%D0%B8%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%97.%C2%A0,%D1%97%D1%85%20%D0%B4%D0%BE%20%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%82%D1%80%D0%BE%D0%BB%D1%8E%20%D0%B4%D0%BE%D1%82%D1%80%D0%B8%D0%BC%D0%B0%BD%D0%BD%D1%8F%D0%BC%20%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE%D1%81%D0%BB%D1%83%D1%85%D0%BD%D1%8F%D0%BD%D0%BE%D1%97%20%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D0%B5%D0%B4%D1%96%D0%BD%D0%BA%D0%B8%20%D1%82%D0%B0%20%D0%B2%D0%BF%D0%BB%D0%B8%D0%B2%D1%83%20%D0%BD%D0%B0%20%D0%B7%D0%B0%D1%81%D1%83%D0%B4%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D1%85> (дата звернення: 11.12.2023).